

UPRAVLJANJE KNJIŽNIČNE ZBIRKE

(dostopen na spletni strani knjižnice <https://www.kkl.si/katalog-informacij-javnega-znacaja/>)

Pripravila:
dr. Judit Zágorec-Csuka,
v.d. direktor
Knjižnice – Kulturnega centra Lendava –
Lendvai Könyvtár és Kulturális Központ
in sodelavci

Lendava, oktober 2022

1. UVOD

Upravljanje knjižnične zbirke je ena bistvenih poslovnih aktivnosti knjižnice, saj želimo z njenim učinkovitim upravljanjem oblikovati takšno zbirko, ki bo odgovarjala na potrebe prebivalcev, torej mora biti knjižnična zbirka dovolj obsežna, pestra, odzivati se mora na spremembe v okolju, biti pa mora tudi aktualna. Upravljanje knjižnične zbirke je sistematična aktivnost, ki zajema načrtovanje, zgradbo, rast, vrednotenje in uporabo knjižnične zbirke v daljšem časovnem obdobju.

2. POSLANSTVO

Poslanstvo knjižnice je trajno in nemoteno izvajanje knjižnične dejavnosti ter omogočanje zadovoljevanja izobraževalnih, informacijskih, kulturnih, razvedrilnih potreb uporabnikov za območje sedmih občin, ki ga knjižnica v skladu z zakonom pokriva s svojo dejavnostjo.

V skladu s 25. členom ZKnj-1 Knjižnica – Kulturni center Lendava – Lendvai Könyvtár és Kulturális Központ (KKC Lendava – Lendvai KKK) zagotavlja tudi knjižnično dejavnost, namenjeno pripadnikom madžarske narodne skupnosti ter pripadnikom romske skupnosti. Knjižnica zagotavlja pripadnikom narodne skupnosti tudi komuniciranje v njihovem jeziku.

Knjižnično dejavnost, ki je javna služba KKC Lendava – Lendvai KKK izvaja preko naslednjih dejavnosti:

- zbiranje, obdelovanje, hranjenje in posredovanje knjižničnega gradiva,
- zagotavljanje dostopa do knjižničnega gradiva in elektronskih publikacij,
- izdelovanje knjižničnih katalogov, podatkovnih zbirk in drugih informacijskih virov,
- posredovanje bibliografskih in drugih informacijskih proizvodov in storitev,
- sodelovanje v medknjižnični izposoji in posredovanje informacij,
- pridobivanje in izobraževanje uporabnikov,
- informacijsko opismenjevanje,
- varovanje knjižničnega gradiva, ki je kulturni spomenik,
- drugo bibliotekarsko, dokumentacijsko in informacijsko delo.

Knjižnica v skladu s strokovnimi načeli organizira zbirko knjižničnega gradiva in virov informacij z namenom zagotavljanja posameznikom in skupinam dostopnost in uporabo:

- lastnega gradiva in z njim povezanih informacij,
- medknjižnične izposoje,
- zunanjih dostopnih informacijskih virov.

Knjižnica v okviru svoje dejavnosti:

- sodeluje v vseživljenjskem izobraževanju,
- zbira, obdeluje, varuje in posreduje domoznansko gradivo,
- zagotavlja dostopnost in uporabo gradiv javnih oblasti, ki so splošno dostopna na elektronskih medijih,

- organizira posebne oblike dejavnosti za otroke, mladino in odrasle, ki so namenjene spodbujanju bralne kulture,
- organizira posebne oblike dejavnosti za otroke, mladino in odrasle s posebnimi potrebami,
- organizira kulturne prireditve, ki so povezane z njeno dejavnostjo.

Osnovno poslanstvo knjižnice ja namenjeno predvsem:

- dvigu bralne kulture in izboljšanju informacijske pismenosti,
- dvigu ustvarjalnosti in kreativnosti lokalnega prebivalstva,
- spodbujanju medgeneracijskega sodelovanja,
- sodelovanju med ustanovami in posamezniki na narodnostno mešanem območju,
- približevanju kulturnih dobrin širšemu krogu občanov,
- ohranjanju in varovanju kulturne dediščine oz. domoznanskega gradiva.

KKC Lendava – Lendvai KKK se je v zadnjih letih razvila v eno bolje založenih slovenskih splošnih knjižnic. Tudi podatki o medknjižnični izposoji gradiva kažejo porast predvsem pri gradivu, ki ga naša knjižnica posoja drugim knjižnicam. Takšen trend si bomo prizadevali obdržati. Naše knjižničarje odlikuje profesionalnost, strokovnost in prijaznost. Uporabnikom zagotavljamo dostop do informacij in vseh brezplačnih storitev, spodbujamo bralno kulturo in jih motiviramo k vseživljenjskem izobraževanju. Prizadevamo si ohranjati in negovati kulturno identiteto, saj s svojimi storitvami sooblikujemo podobo Lendave in njene okolice. Uporabnikom omogočamo dostop do informacij iz lastne zbirke in zbirk drugih knjižnic ter ostalih ponudnikov informacij. Digitalne tehnologije in internet nam omogočajo nove poti do uporabnikov, izboljšanje in povečanje obsega storitev in prinašajo inovativnost v naše delovanje. Z uresničevanjem načela splošne dostopnosti informacij prispevamo k zmanjševanju razkoraka med tistimi, ki imajo možnosti in sredstva za neoviran dostop do informacij, in med tistimi, ki te možnosti zaradi katerega koli vzroka nimajo.

Smo splošna knjižnica, ki:

- je kulturno središče, ki skrbi za ohranjanje kulturne dediščine ter prenaša spoštljiv odnos do nje na vse generacije,
- širi bralno kulturo pri vseh kategorijah in generacijah bralcev,
- je socialno središče različnih mnenj, zamisli in spoštuje pravico vseh do svobodne izbire knjižničnega gradiva in storitev,
- je gostoljuben prostor strokovno usposobljenih, prijaznih in komunikativnih knjižničark in knjižničarjev,
- se odziva na potrebe okolja ter s svojimi dejavnostmi bogati kulturno družabno in duhovno življenje,
- si v okviru materialnih zmožnosti prizadeva uvajati nove tehnologije in novosti v stroki.

3. ORGANIZIRANOST KNJIŽNICE

KKC Lendava – Lendvai KKK je samostojni javni zavod, ki deluje na območju občin Lendava, Dobrovnik, Črenšovci, Odranci, Kobilje, Turnišče in Velika Polana. V svojo mrežo vključuje 10 krajevnih knjižnic, in sicer krajevno knjižnico Lendava, Gaberje, Dolina,

Genterovci, Dobrovnik, Turnišče, Črenšovci, Srednja Bistrica, Odranci in Velika Polana. Vse krajevne knjižnice, z izjemo Velike Polane, poslujejo nemoteno in opravljajo svojo dejavnost za uporabnike na njihovem območju. Težave s krajevno knjižnico Velika Polana se vlečejo že nekaj let, kljub temu pa je za omenjeno krajevno knjižnico v preteklih letih potekala nemotena nabava knjižničnega gradiva, ki je trenutno na razpolago bralcem v osrednji knjižnici v Lendavi, kamor zahajajo tudi bralci z območja Občine Velika Polana. Na ta način uporabnikom zagotavljamo aktualno knjižnično zbirko, v kolikor pa bo prišlo do dogovora o ponovnem odprtju knjižnice v Veliki Polani, se bo gradivo preselilo nazaj v njihovo krajevno knjižnico. Poleg desetih organizacijskih enot (krajevnih knjižnic) vzdržujemo tudi tri premične zbirke, in sicer na Hotizi, v Kobilju in v Petišovcih. Območje, ki ga pokriva knjižnica s svojo dejavnostjo, ima 22.277 prebivalcev s stalnim prebivališčem (na dan 1. 1. 2022).

Prebivalstvo je etnično dokaj raznoliko, saj po popisu prebivalcev iz leta 2002 na tem območju poleg večinskega naroda živi 4.569 Madžarov in 178 Romov ter nekaj pripadnikov raznih drugih etničnih skupnosti (Hrvati, Albanci, Srbi, Bosanci, Makedonci), za katere knjižnica prav tako nabavlja knjižnično gradivo v njihovem jeziku, upoštevajoč značilnosti okolja in etnične sestave. Ker deluje knjižnica na narodnostno mešanem območju, kjer živijo pripadniki madžarske narodne skupnosti, jo 25. člen ZKnj-1 zavezuje k temu, da zagotavlja tudi knjižnično dejavnost, namenjeno pripadnikom te skupnosti.

4. NAMEN UPRAVLJANJA KNJIŽNIČNE ZBIRKE

Upravljanje knjižnične zbirke temelji na osnovi navedene analize specifičnosti okolja ter upošteva naslednje kriterije:

- vrednotenje obstoječe knjižnične zbirke,
- oceno potreb uporabnikov,
- vsebinski kriterij (aktualnost gradiva, ali v zbirki knjižnice že obstaja gradivo z enako vsebino, ali je gradivo zanimivo z vidika uporabnika ...),
- zastopanost različnih vrst knjižničnega gradiva,
- zastopanost knjižničnega gradiva v različnih medijih,
- zastopanost različnih tematskih oz. predmetnih področij,
- kriterij primernosti,
- cenovni kriterij, popusti,
- priporočila Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe, Standardov in Nacionalnega programa za kulturo,
- priporočila stroke in Ministrstva za kulturo,
- normative in standarde, ki določajo nabavo ustreznega števila publikacij,
- ustrezno razmerje med strokovno literaturo in leposlovjem,
- ustrezno razmerje med literaturo za odrasle in otroke in mladino,
- delež referenčnega gradiva, ki ne presega 10 % prirasta,
- ustrezno razmerje med knjižnim in neknjižnim gradivom skladno s Standardi,
- dopolnjevanje domoznanske zbirke knjižnice,
- aktualnost knjižničnega gradiva,
- omogočanje enake dostopnosti gradiva za vse prebivalce na območju knjižnice (kvaliteten in relevanten izbor gradiva v krajevnih knjižnicah),
- dolgoročno zadovoljevanje potreb uporabnikov,

- jezik (slovenski, madžarski, hrvaški, romski, angleški, nemški ...),
- dejstvo, da knjižnica deluje na območju, kjer živijo pripadniki madžarske narodne skupnosti, romske skupnosti in pripadniki drugih etničnih skupnosti,
- dostopnost gradiva v drugih knjižnicah in možnost pridobitve gradiva s pomočjo medknjižnične izposoje,
- ustrezno izločanje neaktualnega in zastarelega gradiva,
- informacijske, izobraževalne, raziskovalne in kulturne potrebe okolja,
- zagotavljanje dostopa do knjižničnega gradiva za vse prebivalce na območju knjižnice,
- upoštevanje značilnih potreb okolja, npr. zagotavljanje knjižničnih storitev za skupine prebivalcev s posebnimi potrebami, oblikovanje posebnih zbirk knjižničnega gradiva,
- razvijanje branja, bralne kulture in informacijske pismenosti,
- povezovanje elementov knjižničnega sistema za sodelovanje,
- promocija knjižničnih zbirk, novosti (na spletni strani knjižnice),
- upoštevanje posebnih potreb okolja.

5. OBLIKOVANJE KNJIŽNIČNE ZBIRKE

Knjižnica si sredstva za opravljanje svoje dejavnosti in nakup knjižničnega gradiva pridobiva iz javnih sredstev (od ustanoviteljev, od drugih občin na osnovi pogodb in od Ministrstva za kulturo), plačil uporabnikov za storitev javne službe (članarine, zamudnine, fotokopije ...), s prodajo blaga in storitev na trgu ter od domačih in tujih donatorjev.

KKC Lendava – Lendvai KKK razpolaga z bogatim fondom leposlovne, strokovne in referenčne literature; slednja je bralcem na razpolago v čitalnici.

Na dan 31. 12. 2021 je skupni temeljni fond knjižnice štel 165.869 enot strokovno urejenega knjižničnega gradiva (158.242 knjig in 7.627 enot neknjižnega gradiva), od tega 84.324 enot v osrednji knjižnici, 81.545 enot pa v krajevnih knjižnicah. 33.323 enot gradiva je v madžarskem jeziku in 6.076 enot v tujih jezikih.

Po standardih za splošne knjižnice mora knjižnica na prebivalca imeti najmanj 4 izvode knjig in brošur (kar znaša 89.108 knjig, če upoštevamo dejstvo, da živi na območju knjižnice 22.277 prebivalcev s stalnim prebivališčem) in najmanj 100 naslovov naročenih serijskih publikacij. Navedeni podatki kažejo, da knjižnica presega standard pri temeljni zalogi, prav tako tudi pri številu naslovov periodičnega tiska.

V bodoče nameravamo bolj pospešeno odpisovati gradivo, ki se že dalj časa ne izposoja in zato negativno vpliva na obrat gradiva v knjižnici. Na obrat gradiva negativno vplivata tudi zbirka starejšega knjižničnega gradiva v madžarskem jeziku in zbirka domoznanskega gradiva, ki se ne izposoja.

6. CILJI

KKC Lendava – Lendvai KKK želi svojim uporabnikom nuditi širok izbor knjižničnega gradiva, ki bo ustrezal njihovim potrebam po informacijah in željam po izobraževanju,

kulturi, rekreaciji in razvedrilu. Izbor gradiva je namenjen tako posameznim uporabnikom, skupinam in organizacijam v okolju za zadovoljevanje njihovih vsakdanjih potreb, kot tudi stalnemu dviganju kakovosti življenja lokalne skupnosti. Zato je osnovni namen letne nabave knjižnega gradiva naslednji:

- uveljavljanje enake dostopnosti knjižničnega gradiva za vse prebivalce na območju KKC Lendava – Lendvai KKK,
- zadovoljiti potrebe uporabnikov in potencialnih obiskovalcev knjižnice po knjižničnem gradivu ter informacijah,
- seznanitev uporabnikov s slovenskim in madžarskim leposlovjem ter prevodi,
- zadovoljiti potrebe dijakov in študentov po osnovni strokovni literaturi z najrazličnejših tematskih področij, predvsem dijakov Dvojezične srednje šole in študentov katedre za madžarski jezik,
- najširši populaciji zagotoviti osnovno seznanjanje z najnovjšimi dosežki in spoznanji posameznih strok,
- zagotoviti osnovno gradivo za potrebe vseživljenjskega učenja,
- otrokom privzgojiti veselje in potrebo po branju,
- otroke navajati na iskanje informacij po strokovni literaturi in različnih medijih,
- ohraniti literaturo v domoznanski zbirki za kasnejše rodove.

7. POTREBE OKOLJA

V strateškem načrtu za obdobje 2020-2024 smo analizirali zunanje in notranje okolje za potrebe načrtovanja in upravljanja knjižnične zbirke. Upravljanje knjižnične zbirke je ena bistvenih poslovnih aktivnosti knjižnice, saj želimo z njenim učinkovitim upravljanjem oblikovati takšno zbirko, ki bo odgovarjala na potrebe prebivalcev, torej mora biti dovolj obsežna, pestra, odzivati se mora na spremembe v okolju, biti pa mora tudi aktualna. Upravljanje knjižnične zbirke je sistematična aktivnost, ki zajema načrtovanje, zgradbo, rast, vrednotenje in uporabo knjižnične zbirke v daljšem časovnem obdobju.

Poznavanje okolja je za knjižnico bistvenega pomena zato, da lahko sledimo razvoju sodobne družbe, potrebam, željam, vedenju, pričakovanjem in motivom trenutnih in potencialnih uporabnikov, zahtevam in stanju okolja. Le tako bomo lahko ponudili storitve, ki bodo koristne in smiselno uporabljene, hkrati pa lahko s spoznavanjem okolja kreiramo ponudbo v skladu s svojim poslanstvom in s tem vplivamo na spremembe vedenja uporabnikov ter prispevamo k razvoju sodobne družbe. Poznati moramo tudi svoje notranje okolje, prednosti in slabosti poslovanja, notranjo kulturo, razpoloženje in zadovoljstvo zaposlenih. Slednje omogoča prilagajanje in izboljšanje notranjega poslovanja z namenom doseganja dobrih rezultatov dela, ki se odražajo navzven.

Okolje, v katerem deluje KKC Lendava – Lendvai KKK opravlja knjižnično dejavnost na območju sedmih občin, kjer s svojim delovanjem skrbi za potrebe lokalnega okolja in tako vpliva na kvaliteto življenja prebivalcev. Na območju Občine Lendava naši uporabniki lahko obišejo šest naših izposojevališč in sicer:

1. osrednjo knjižnico Lendava (na območju naselij Lendava, Lendavske gorice, Čentiba, Dolga vas, Dolgovaške gorice, Trimlini),
2. krajevno knjižnico Dolina (na območju naselij Dolina, Pince in Pince Marof),

3. krajevno knjižnico Gaberje (na območju naselij Gaberje, Dolnji Lakoš, Gornji Lakoš, Kapca, Kot),
4. krajevno knjižnico Genterovci (na območju naselij Genterovci, Banuta, Kamovci, Mostje, Radmožanci),
5. postajališče premične zbirke Hotiza (na območju naselij Brezovec – del in Hotiza) ter
6. postajališče premične zbirke Petišovci (na območju naselij Petišovci in Benica).

Na območju Občine Črenšovci delujeta dve knjižnici in sicer:

1. krajevna knjižnica Črenšovci (na območju naselij Črenšovci, Trnje in Žižki) in
2. krajevna knjižnica Srednja Bistrica (na območju naselij Srednja Bistrica, Gornja Bistrica in Dolnja Bistrica).

V ostalih petih občinah pa izvajamo knjižnično dejavnost v enem izposojevališču in sicer v:

1. krajevni knjižnici Dobrovnik (na območju naselij Dobrovnik, Strehovci in Žitkovci),
2. postajališču premične zbirke Kobilje (na območju naselja Kobilje),
3. krajevni knjižnici Odranci (na območju naselja Odranci),
4. krajevni knjižnici Turnišče (na območju naselij Turnišče, Gomilica, Nedelica, Renkovci),
5. krajevni knjižnici Velika Polana (na območju naselij Velika Polana, Brezovica, Mala Polana).

Prednost naše razpršene knjižnice mreže je tudi ta, da poleg izposojevališča, ki je uporabnikom najbližje, lahko obiščejo in si izposodijo tudi gradivo v kateri koli knjižnici v vseh občinah, kjer opravljamo knjižnično dejavnost. Te možnosti se poslužujejo tudi uporabniki iz Občine Velika Polana, kjer knjižnica trenutno ne obratuje, se pa trudimo, da kljub temu občani ne bi bili oškodovani, saj lahko koristijo knjižnične storitve v drugih naših knjižnicah. Pogovori o ponovnem odprtju knjižnice tečejo že leta, vendar rezultatov zaenkrat še ni. Upamo, da se bo situacija po letošnjih lokalnih volitvah končno uredila. Poleg tega pa našim uporabnikom nudimo tudi medknjižnično izposojanje iz naših organizacijskih enot in gradivo pošljemo po pošti tudi v knjižnico, kjer so uporabniki vpisani (če jim tako bolj ustreza). Obratovalni čas posameznih izposojevališč je objavljen na naši spletni strani in je prilagojen potrebam posameznega okolja.

Okolje posameznih občin se razlikujejo in to zahteva različen pristop v izvajanju in promociji knjižnične dejavnosti. Geografska raznolikost se kaže v različni dostopnosti in razgibanosti terena ter v velikosti okolij, gostoti naseljenosti in številu prebivalcev. Demografska struktura okolja kaže raznoliko starostno sestavo prebivalstva in gospodinjstev po občinah. Gibanje selitvenega prirasta kaže, da je poglavitni vzrok upadanja števila prebivalcev predvsem v negativnem naravnem prirastu in negativnih selitvenih gibanjih. Tudi s tem izzivom se mora KKC Lendava – Lendvai KKK v bodočnosti spoprijeti, širiti ponudbo svojih storitev in usmerjati svojo dejavnost.

Gospodarsko okolje predstavlja indeks rasti povprečnih plač (bruto in neto) ter stopnjo brezposelnosti po občinah. Tudi na tem področju se kažejo odstopanja po različnih občinah.

Segmentiranje na demografskih osnovah predstavlja primerjalne podatke glede na deleže starostnih skupin med člani in celotnim prebivalstvom ter gibanje deležev starostnih skupin in aktivnostjo prebivalstva.

Segmentiranje na osnovi uporabe knjižničnih storitev kaže delež članov in deleže obiskovalcev v krajevnih knjižnicah glede na občino stalnega bivališča. Podatki kažejo na različno stopnjo vključenosti prebivalcev v članstvo knjižnice in obiskovalcev po posameznih občinah, kjer KKC Lendava – Lendvai KKK izvaja knjižnično dejavnost.

Zunanje okolje kaže dinamiko v migracijah prebivalstva, kar se odraža tudi v uporabi krajevnih knjižnic in njihovih storitev.

Lokalno okolje je z vidika geografskih, demografskih in gospodarskih značilnosti ter dostopnosti družbene infrastrukture zelo pestro.

Ker se okolje, v katerem opravljamo svojo dejavnost nenehno spreminja, vsako leto ponovno analiziramo lokalno okolje na področju vseh sedmih občin in na osnovi tega načrtujemo tudi nabavo knjižničnega gradiva.

Naravni prirast prebivalstva v občinah, kjer naša knjižnica opravlja knjižnično dejavnost, je bil v zadnjih treh letih upoštevajoč celotno območje zmeraj negativen (v letu 2021 je bil pozitiven samo v Občini Lendava in v Občini Odranci, vendar je za celotno območje naravni prirast bil še zmeraj negativen; v letu 2020 pa je bil povsod negativen. Selitveni prirast prebivalstva je bil v letih 2019 in 2020 pozitiven (so pa ogromne razlike med posameznimi občinami glede selitvenega prirasta s tujino in selitvenega prirasta med občinami). V letu 2021 pa je skupno opazen negativen selitveni prirast, pozitiven je bil samo v Občini Črenšovci in Velika Polana). Če upoštevamo naravni in selitveni prirast prebivalstva za leto 2021, ugotavljamo, da je tako naravni, kot tudi selitveni prirast bil na območju vseh sedmih občin negativen.

V skupnem številu prebivalstva je delež tujih državljanov na celotnem področju naše knjižnice za zadnja tri leta v povprečju okoli 868 oseb, delež tujih državljanov je v šestih manjših občinah pod tremi odstotki prebivalcev, ta odstotek je v Občini Lendava najvišji in znaša v povprečju za zadnja tri leta 6,4 %. Število tujcev vpliva tudi na povpraševanje uporabnikov po začetnih in nadaljevalnih jezikovnih tečajih slovenščine, večjezičnih slovarjih, itd. Posledično v knjižnico zahajajo tudi predšolski in osnovnošolski otroci tujih državljanov. Pri nabavi knjižničnega gradiva upoštevamo tudi želje in potrebe teh uporabnikov.

Za zadnja tri leta smo ugotavljali tudi število otrok, ki so vpisani v 13 enot vrtcev v sedmih občinah. Skupaj je letno povprečno vpisanih 766 otrok, opazamo pa razlike pri vpisih otrok v vrtce po posameznih občinah. Medtem ko je v Občini Lendava in Občini Dobrovnik opazen stalen trend povečanja števila vpisanih otrok, se v ostalih petih občinah vpis otrok iz leta v leto zelo spreminja (povečanemu številu vpisov sledi zmanjšanje in obratno). Otroci iz vrtcev v skupinah pogosto obišejo našo knjižnico, velikokrat jim že vnaprej pripravimo knjige s področja, katere obravnavajo v vrtcu ter za njih pripravljamo pravljíčne ure. Prav tako si otroci iz vrtca pri obisku naše knjižnice izposodijo tudi knjige po lastnem izboru (vsak otrok eno knjigo), ki jo potem naslednjič ob obisku vrnejo. Tudi tako razvijamo bralno kulturo, saj se zavedamo pomena prebiranja knjig v rani mladosti.

Na našem območju deluje 10 osnovnih šol s podružnicami in ena osnovna šola za otroke s posebnimi potrebami. Osnovno šolo je v zadnjih treh letih letno obiskovalo povprečno 1.687 otrok, opazen je trend povečanja števila vpisanih otrok. Največ otrok je vpisanih v osnovno

šolo v Občini Lendava, saj je v tej občini tudi največ prebivalcev. Tudi pri tej starostni stopnji je bralna vzgoja izrednega pomena. V sklopu akcije za promocijo branja nas učenci obiščejo v naši osrednji knjižnici, z nekaterimi osnovnimi šolami iz drugih občin pa smo zmenjeni, da pridejo v krajevno knjižnico, ki deluje v okviru njihove občine. Osnovnošolci s svojimi učitelji iz lendavske občine in iz ostalih šestih občin nas obiskujejo tudi med letom, ob takih priložnostih jim predstavimo knjižnico. Eni izmed naših najzvestejših obiskovalcev so učenci DOŠ II, ki nas obiščejo skoraj vsak teden, učenci pa si poleg gradiva, ki ga trenutno obravnavajo v šoli, izposodijo tudi knjige s tematiko, ki jih najbolj zanimajo.

Na področju, ki ga KKC Lendava – Lendvai KKK pokriva s svojo dejavnostjo, deluje ena srednja šola, ki jo obiskujejo večinoma dijaki iz občin Upravne enote Lendava (največ dijakov je vpisanih iz Občine Lendava - 64 %), v zadnjih treh letih je nekoliko upadlo število vpisanih dijakov. V šolskem letu 2021/22 je upadlo tudi število dijakov, ki so vpisani na druge srednje šole v Sloveniji, v povprečju pa je bilo v zadnjih treh šolskih letih vpisanih 702 dijakov v različne srednje šole v Sloveniji. Dijaki srednje šole v Lendavi, prav tako pa tudi ostali dijaki obiskujejo knjižnico zaradi izposoje knjig za domače branje, pripravo seminarskih nalog, PowerPoint predstavitev, tiskanja, itd. Za dijake srednje šole v Lendavi izvajamo akcijo Rastem s knjigo za promocijo branja in knjižnice.

V študijskem letu 2020/2021 se je v primerjavi s študijskim 2019/2020 letom povečalo število študentov terciarnega izobraževanja z našega področja, vendar je število študentov v študijskem letu 2021/22 ponovno upadlo, v povprečju je bilo je v zadnjih treh letih vpisanih 580 študentov z našega področja. V zadnjih dveh študijskih letih je bilo na področju naše knjižnice vpisanih 28 študentov na 1.000 prebivalcev, najvišji delež študentov imata Občina Dobrovnik in Občina Odranci (32 študentov na 1.000 prebivalcev), Občina Turnišče (31 študentov na 1.000 prebivalcev) in Občina Velika Polana (30 študentov na 1.000 prebivalcev). Ker pa ima naša knjižnica pester in aktualen izbor gradiva, si študentje, ki se za konec tedna vračajo v domači kraj izposojajo gradivo, ki ga potrebujejo za študij in diplomske naloge (predvsem s področja prava, ekonomije, turizma, naravoslovja, domoznanstva), poleg tega pa si izposojajo tudi aktualne leposlovne naslove. V času posebnih razmer zaradi preprečevanja okužb s SARS-CoV-2 so si študentje večkrat naročili študijsko gradivo (ki so ga potrebovali) po medknjižnični izposoji.

Za leto 2021 smo ponovno analizirali tudi število prebivalcev v vseh občinah po statusu aktivnosti in ga primerjali s številom naših vpisanih članov po kategorijah in ugotovili sledeče:

- delež mladine do 15. leta starosti znaša v skupnem številu prebivalstva 11,8 %, medtem ko je ta kategorija zastopana v našem celotnem članstvu s približno 39 odstotki,
- delež dijakov in študentov v celotnem številu prebivalstva je 4,7 %, med našimi vpisanimi člani jih je približno 23 %,
- delež zaposlenih je 41,2 %, med vpisanimi člani jih je 19 %,
- delež nezaposlenih je 6,7 %, med vpisanimi člani jih je 11 %,
- delež upokoјencev med prebivalstvom znaša 27,9 %, med vpisanimi člani jih je okoli 8 %.

Kot kažejo tudi podatki, smo lahko zelo zadovoljni z vpisom članov do 15. leta starosti, številom brezposelnih članov ter deležem vpisanih dijakov in študentov. Številčnost vpisanih članov teh kategorij je verjetno tudi posledica izvajanja bralne vzgoje, obiska vrtcev in osnovnih šol ter samega šolanja, ki je tudi delno vzrok tako velikega interesa med temi

starostnimi skupinami. Tudi brezposelne osebe zahajajo v našo ustanovo, velikokrat se poslužujejo tudi naših ostalih storitev, kot so pisanje prošenj za službo, fotokopiranje potrdil, skeniranje, itd. Število naših vpisanih članov med zaposlenimi in upokojenci je dokaj nizko glede na visok delež teh kategorij v celotnem številu prebivalcev. Dejavnosti in promocije naše dejavnosti (v preteklosti smo v tednu splošnih knjižnic podarili brezplačno članstvo za vse tiste nove člane, ki so se v tistem časovnem obdobju vpisali v knjižnico) so uspešne, saj se delež vpisanih zaposlenih in upokojencev počasi zvišuje. Tudi v prihodnosti bomo izvajali dejavnosti in promovirali našo knjižnico na takšen način, da bomo v našo knjižnico privabili čim večje število zaposlenih in upokojencev.

Na območju Upravne enote Lendava, ki ga s svojo knjižnično dejavnostjo pokriva KKC Lendava – Lendvai KKK je trenutno registriranih 294 društev, od tega 156 v Občini Lendava (prevladujejo športna in rekreativna društva ter kulturna in umetniška društva), 37 v Občini Črenšovci, 22 v Občini Dobrovnik, 10 v Občini Kobilje, 21 v Občini Odranci, 32 v Občini Turnišče ter 16 v Občini Velika Polana. Naša knjižnica že vrsto let aktivno sodeluje z nekaterimi društvi, npr. z Društvom upokojencev Lendava, s katerim poteka naše sodelovanje neprekinjeno že nekaj let; z Hrvaškim kulturnim društvom Pomurje pripravljamo vsako leto skupne literarne večere, časopis Glas Hrvatskog kulturnog društva Pomurje pa lahko prebirajo naši bralci v čitalnici; stike smo navezali tudi z Kulturnim in turističnim društvom Novi Sad Lendava – Kulturális és Turisztikai Egyesület Novi Sad – Lendava ter organizirali skupne prireditve. Nekateri člani iz društev raziskujejo preteklost njihovega področja ter prihajajo v knjižnico, kjer iščejo in zbirajo podatke, na osnovi katerih potem izdajajo knjige. Knjige občasno predstavimo v naši ustanovi (športna, kulturna, gasilska, lovska in ostala društva,...). Na predstavitvi teh publikacij smo v preteklosti beležili velik obisk, saj so bili literarni večeri z lokalno tematiko zmeraj eni izmed najbolj obiskanih. V preteklosti smo se povezovali in skupaj organizirali dogodke z Zavodom za kulturo madžarske narodnosti Lendava, Javnim skladom RS za kulturne dejavnosti OI Lendava in z drugimi organizacijami in društvi. S to dejavnostjo bomo nadaljevali tudi v prihodnosti.

Vsebinska izhodišča nabavne politike temeljijo na zakonskih in podzakonskih aktih, priporočilih in smernicah za področje knjižničarstva ter vsebinski analizi okolja, v katerem knjižnica deluje, upoštevajoč predvsem:

- demografske značilnosti,
- starostno sestavo,
- izobrazbeno strukturo,
- socialni vidik,
- narodno pripadnost (izgradnja in vzdrževanje knjižnične zbirke za pripadnike madžarske narodnosti; nabava gradiva tudi za pripadnike drugih narodnosti, ki živijo in delujejo na področju knjižnice, upoštevajoč informacijske, izobraževalne, socialne in kulturne potrebe),
- prisotnost uporabnikov s posebnimi potrebami,
- prisotnost izobraževalnih ustanov,
- specifične in potrebe lokalnega okolja.

Pri nabavi knjižničnega gradiva analiziramo ter upoštevamo tudi:

- izposojno gradivo in uporabo knjižnice,
- informacije in predloge vzgojnih ter izobraževalnih ustanov,
- informacije in predloge lokalne skupnosti,

- predloge uporabnikov.

V naši knjižnici se zavedamo, da je neposreden stik najbolj pomemben vir pridobitve informacij o bralnih navadah naših obiskovalcev, zato upoštevamo njihovo mnenje ter želje po iskanem knjižničnem gradivu. Navedene informacije pridobivamo od samih uporabnikov ter na osnovi statističnih analiz. Uporabnikom knjižničarji svetujemo, pomagamo ter dajemo informacijo o knjižničnem gradivu in naših aktivnostih, ki jih pripravljamo tudi na osnovi želja in potreb bralcev. Spremljamo bralne navade naših uporabnikov in se v okviru naše nabavne politike trudimo, da bi različnim skupinam omogočili čim kvalitetnejše storitve.

Naša knjižnica poleg svoje osnovne dejavnosti izvaja tudi dejavnosti za deležnike v okolju, ki jih je ugotovila z analizo okolja in sicer:

- za učence osnovnih šol se trudimo priskrbeti dovolj naslovov gradiva, po katerem povprašujejo (za potrebe bralne značke, domačega branja, predstavitev seminarских nalog),
- navedene aktivnosti izvajamo tudi za učence srednje šole,
- našim najmlajšim uporabnikom – otrokom in njihovim vzgojiteljem - pomagamo pri pripravi bralnih nahrbtnikov, pripravimo pravljичne ure s tematiko, ki jo obravnavajo v vrtcu, pripravimo knjižnično gradivo, po katerem povprašujejo,
- že več let sodelujemo z Društvom upokojencev, ki nas velikokrat obiščejo, njihovim članom predstavimo našo knjižnico, jim nudimo pomoč pri iskanju gradiva, tiskanju, skeniranju, itd., prav tako občasno organiziramo tudi prireditve, ki so namenjene tej ciljni skupini (npr. skupna prireditev upokojencev in otrok iz vrtca),
- poskrbimo, da je za pripadnike madžarske narodne skupnosti na razpolago zmeraj aktualno knjižnično gradivo (madžarske revije in tedniki, knjižne izdaje madžarskih avtorjev ter prevodi svetovnih uspešnic).

Knjižnica deluje v okolju, kjer živijo tudi ranljive ciljne skupine. Nabavna politika naše knjižnice upošteva tudi potrebe teh uporabnikov, saj v okviru letnega načrta nabavljamo:

- knjižnično gradivo, ki je prilagojeno uporabnikom s posebnimi potrebami - izdano kot poenostavljena izdaja, oziroma lahko branje (za učence Dvojezične osnovne šole II ter za varovance Varstveno delovnega centra Lendava za potrebe bralne značke, rokodelskih delavnic ter v veliki meri predvsem za zabavo). Za omenjena javna zavoda po predhodnem dogovoru pripravimo knjižnično gradivo, ki ga v okviru svoje dejavnosti potrebujejo in obravnavajo,
- gradivo v romskem, hrvaškem, srbskem in albanskem jeziku (veliko naših uporabnikov povprašuje po izdajah v navedenih jezikih, dvojezičnih edicijah in slovarjih),
- v naši e-knjižnici so na razpolago računalniki za dostop do svetovnega spleta in za oblikovanje besedil, ki ga velikokrat uporabljajo brezposelni uporabniki za pripravo različnih dokumentov, ki jih lahko tudi natisnejo ali skenirajo. Naši brezposelni člani so oproščeni plačila članarine.

8. NAČRTOVANI OBSEG IN VRSTE GRADIVA

Nabavna politika pridobivanja knjižničnega gradiva naše knjižnice temelji na strokovnih načelih, ki veljajo za oblikovanje zbirk splošnih knjižnic in enakomerno pokrivanje potreb po dostopnosti raznolike knjižnične zbirke. Prizadevamo si za enakost zadovoljevanja informacijskih, izobraževalnih, raziskovalnih in kulturnih potreb ter zastopanost vseh tematskih področij.

Knjižnica dopolnjuje svojo knjižnično zbirko z nakupom, darili in zamenjavo.

Knjižnici sredstva za nakup gradiva zagotavljajo ustanovitelja in drugi pogodbeni partnerji ter Ministrstvo za kulturo na osnovi neposrednih pozivov.

Knjižnično gradivo nabavljata strokovna delavca knjižnice v sodelovanju z direktorjem ter tudi na pobudo uporabnikov knjižnice v skladu s pridobljenimi finančnimi sredstvi ter pravili stroke. Pri tem se upoštevajo kvalitativni in kvantitativni kriteriji. Gradivo se nabavlja pri različnih dobaviteljih, založbah, samozaložbah, posameznikih, v knjigarnah ...

Ponudbe knjižnega in neknjižnega gradiva knjižnica spremlja preko:

- virov o publikacijah (katalogi, bibliografije),
- raznih ponudb (pisnih, ustnih, po telefonu in po elektronski pošti),
- ponudb potnikov založb,
- ponudb knjigarn,
- spletnih knjigarn,
- sejmov, promocij knjig,
- antikvariatov,
- ponudb avtorjev in drugih posameznikov in
- slovenskega vzajemnega kataloga.

9. ENAKA DOSTOPNOST ZA VSE PREBIVALCE

9.1 NAČRTOVAN DELEŽ ODPRTOSTI OSREDNJE KNJIŽNICE V LETU 2023

Obratovalni čas knjižnice je čas, ko je knjižnica odprta in opravlja storitve za uporabnike. Po Uredbi o poslovanju splošnih knjižnic (UL RS 29/2003) mora biti osrednja knjižnica odprta najmanj 8 ur dnevno, 5 dni v tednu, ob sobotah 5 ur. Načrtovano tedensko število ur odprtosti osrednje knjižnice v letu 2023 je 51 ur, v skladu z določbami uredbe.

9.2 NAČRTOVAN DELEŽ ODPRTOSTI ORGANIZACIJSKIH ENOT OSREDNJE KNJIŽNICE V LETU 2023

Po Uredbi o poslovanju splošnih knjižnic mora biti krajevna knjižnica odprta 4 ure tedensko, če ima do 2000 prebivalcev, in 15 ur tedensko, če ima do 6000 prebivalcev.

Načrtovani delež odprtosti organizacijskih enot je bil po dolgoletnih pregovarjanjih v letu 2020 končno usklajen z določbami Uredbe o osnovnih storitvah knjižnic. Edina krajevna knjižnica, ki še ne zadostuje tem pogojem, je knjižnica v Veliki Polani. Kljub večkratnim zagotovilom za ureditev razmer s strani Občine Velika Polana ostaja knjižnica še vedno zaprta.

Prebivalci Občine Velika Polana kljub nedelovanju njihove krajevne knjižnice lahko uveljavljajo storitve osrednje knjižnice v Lendavi in tudi ostalih krajevnih knjižnic. Opažamo, da se tega krajani Velike Polane tudi poslužujejo, zato smo tudi za prebivalce Občine Velika Polana načrtovali nakup knjig tudi iz državnih sredstev.

V tabeli je prikazana načrtovana odprtost krajevnih knjižnic v letu 2023. Za krajevno knjižnico Velika Polana sicer načrtujemo, da bo v letu 2023 odprta 4 ure tedensko.

Tabela 1: Načrtovan delež odprtosti organizacijskih enot v letu 2023

	Pone- deljek	Torek	Sreda	Četrtek	Petek	Sobota	Ne- delja	Skupaj število ur
Dolina				12.00– 16.00				4
Gaberje	12.00– 16.00							4
Genterovci					12.00– 16.00			4
Hotiza*		12.00– 16.00						4
Petišovci*			12.00– 16.00					4
Črenšovci					14.00- 19.00	10.00- 15.00	8.00- 13.00	15
Bistrica			11.00- 15.00					4
Dobrovnik	12.00- 14.00		14.00- 16.00					4
Kobilje*			16.00- 20.00					4
Odranci			13.00– 15.00	14.05– 16.05				4
Turnišče		8.00- 15.00		10.00- 18.00				15
V. Polana								(4)

* premične zbirke

10. RAZMERJA MED POSAMEZNIH VRSTAMI GRADIVA

KKC Lendava – Lendvai KKK si prizadeva pri nabavi upoštevati priporočila stroke glede gradiva na zvrst 50 % strokovnega in 50 % leposlovnega gradiva (približevanje 60 % strokovne in 40 % leposlovne literature). V okviru nabave pa načrtovano razmerje nakupa gradiva glede na namen (30 % gradiva za mladino ter 70 % gradiva za odrasle).

V prihodnjih letih nameravamo v večjem številu odpisovati leposlovno gradivo, ki se že dalj časa ne izposoja, prav tako tudi vsebinsko zastarelo strokovno gradivo.

11. POSEBNOSTI KNJIŽNIČNE ZBIRKE

V skladu s 25. členom ZKnj-1 knjižnica nabavlja knjižnično gradivo tudi za pripadnike madžarske narodne skupnosti. Nabava knjižničnega gradiva v madžarskem jeziku poteka v skladu z 11. in 12. členom Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe.

Knjižnica ocenjuje, da bi bilo potrebno v KKC Lendava – Lendvai KKK za pripadnike madžarske narodne skupnosti letno nabaviti vsaj 200 enot knjižničnega gradiva na 1000 pripadnikov narodne skupnosti v madžarskem jeziku. Če upoštevamo podatek Statističnega urada RS iz leta 2002, da živi na območju, ki ga knjižnica pokriva s svojo dejavnostjo, 4.569 pripadnikov madžarske narodnosti, bi morali za potrebe uporabnikov osrednje knjižnice v Lendavi in njenih dvojezičnih krajevnih knjižnic nabaviti 913 enot gradiva (v okviru tega 100 enot neknjižnega gradiva in 40 naslovov periodičnega tiska v madžarskem jeziku).

V skladu z 12. členom Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe načrtujemo letni prirast 60 % naslovov strokovnega in 40 % naslovov leposlovnega gradiva, upoštevali bomo tudi kriterij 30 % naslovov za otroke in mladino ter 70 % za odrasle. Gradivo v madžarskem jeziku bo enakomerno razporejeno v petih krajevnih knjižnicah in eni premični zbirki na območju Upravne enote Lendava.

Madžarsko knjižnično gradivo knjižnica nabavlja pri madžarskih dobaviteljih, bibliografske podatke pa vnaša v slovenski integrirani sistem, tako je gradivo dostopno preko medmrežja doma in v tujini. Bibliografski opisi gradiva se vnašajo v sistem COBISS sproti skozi celo leto takoj ob nabavi. Obdelava je zamudna, saj je potrebno na novo kreirati bibliografske zapise, ker ni možnosti prevzema zapisa kot pri slovenskem gradivu. Pri nabavi knjižničnega gradiva v jeziku madžarske narodne skupnosti upoštevamo aktualnost knjižničnega gradiva (strokovnega in leposlovnega), zastopanost kakovostnih naslovov knjižničnega gradiva tako tujih prevodov v madžarski jezik, kot tudi izvirnega madžarskega leposlovja. Trudimo se omogočiti enako dostopnost knjižničnega gradiva za vse prebivalce madžarske narodne skupnosti, zato gradivo v madžarskem jeziku lociramo v petih krajevnih knjižnicah ter v eni premični zbirki.

12. IZLOČANJE KNJIŽNIČNEGA GRADIVA

Knjižnično gradivo odpisujemo v skladu s Pravilnikom o izločanju in odpisu knjižničnega gradiva v Knjižnici – Kulturnem centru Lendava – Lendvai Könyvtár és Kulturális Központ in Navodili za izločanje in odpis knjižničnega gradiva Narodne in univerzitetne knjižnice.

13. DARILA

Zaradi vsakoletnega zmanjševanja prejetih finančnih sredstev, so darila fizičnih in pravnih oseb neprecenljiv vir nabave knjižničnega gradiva, zbirko gradivo v madžarskem jeziku dopolnjujemo tudi z uspešnimi prijavi na razpise. Še posebej smo zadovoljni, ko nam uspe pridobiti aktualno gradivo (strokovno ter leposlovno), po katerem povprašujejo naši uporabniki.

14. ZNAČILNOSTI NABAVNE POLITIKE

Nabavna politika poteka v skladu z Načrtom nakupa knjižničnega gradiva, ki ga spremljamo ter usmerjamo skozi celo leto ter se trudimo, da bi našim uporabnikom ponudili aktualno gradivo, ter gradivo, po katerem povprašujejo ob upoštevanju priporočil stroke.